

# UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva. — Poverjenišvo Ljubljana.

<p>Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:</p> <p><b>Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.</b></p> <p>Rokopisov ne vračamo.</p> <p>Vse pošiljatve je pošiljati franko.</p>	<p>Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.</p> <p>Vse leto velja . . . 40— K pol leta . . . 20— " četrť leta . . . 10— " posamezna številka po 80 vin.</p> <p>Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 60 vin za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštne še 45 K.</p>	<p>Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 90 vin. " " dvakrat . . . 80 " " " trikrat . . . 50 " za nadaljnja uvrečanja od petit-vrste po 40 vin. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.</p> <p>Članstvo ljubljanskega Poverjenišva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.</p>	<p>Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:</p> <p><b>Upravništvo Učiteljsk. Tovariša v Ljubljani, Mestni trg št. 17/III.</b></p> <p>Poštni čekovni urad št. 11.197.</p> <p>Reklamacije so proste poštnine.</p>
---	---	---	---

## Nove draginjske doklade.

Dne 29. septembra je bila podpisana naredba ministrskega sveta Dr. Br. 13.000, ki ureja nove draginjske doklade drž. nameščencem.

Aktivni državni nameščenci, ki so doslej dobivali doklade po shemi A, naredbe Dr. Br. 63.515, bodo odslej prejeli namesto dosedanjih draginjskih doklad dnevnic, in sicer:

do vštvetši 3399 K sistemizirane letne plače brez stanarine po 68 K dnevno;

od 3400—4799 K sistemizirane letne plače brez stanarine po 72 K dnevno;

od 4800—6399 K sistemizirane letne plače brez stanarine po 76 K dnevno.

od 6400—7999 K sistemizirane letne plače brez stanarine po 84 K dnevno;

od 8000—9999 K sistemizirane letne plače brez stanarine po 88 K dnevno;

od 10.000—15.999 K sistemizirane letne plače brez stanarine po 100 K dnevno;

od 16.000—18.000 K sistemizirane letne plače brez stanarine po 120 K dnevno.

Nameščenci, ki so doslej prejeli doklade po shemi B, naredbe Dr. Br. 63.515, bodo prejeli namesto svojih dosedanjih doklad dnevno po 56 K.

Aktivni parohijski pravoslavni svečeniki, kaplani, dijakoni in protodijakoni ter duhovniki ostalih veroizpovedi v vseh krajih prejema se nadalje dosedanje doklade. Le pravoslavni aktivni parohijski svečeniki, kaplani, dijakoni in protodijakoni na parohijah v eparhijah gornjo-karlovrački in pakrački razen onih ki imajo tam sesite nadalje v Boki Kotorski ter v hercegovski, zahumski in v onem delu zadrške in istrske eparhije, v kolikor spada v našo kraljevino, kakor tudi katoliški duhovniki v senjsko-mo-druški in v dalmatinskih ter hercegovskih škofijah bodo prejeli dnevno po 48 K.

Vsi tukaj navedeni nameščenci imajo pravico tudi do družinske doklade po 12 K na dan za vsakega člana družine, ki nima lastnega imetja ali dohodkov. To doklado dobivajo za ženo, otroke, deda, babico, očeta, mater, brate in sestre.

Unokotencem in unokotenkam se dosedanja doklada zviša za 12 K na dan za

vsakega člana, kakor to velja za aktivne vsakega člana, kakor to velja za aktivne. Tudi sirote brez očeta in matere bodo dobivale doklado po 12 K na dan.

Poštarji neerarskih poštних uradov na ozemlju zagrebške in velikobečkere-ske pošte in brzojavne direkcije dobi-vajo trikratni iznos dosedanjih doklad.

**Ukazni državni uradniki in učitelji z dinarsko plačo zunaj Srbije in Crne gore bodo kot draginjsko doklado prejeli:**

Do 2999 dinarjev letne plače dnevno po 15 dinarjev;

od 3000—4999 dinarjev letne plače dnevno po 16 dinarjev;

od 5000—7499 dinarjev letne plače dnevno po 18 dinarjev;

od 7500 dinarjev in dalje letne plače dnevno po 20 dinarjev.

Okrožni načelniki z dinarsko plačo v teh pokrajinah bodo dobivali isto do-doklado, kakor nameščenci v Srbiji in Črni gori.

Kot dodatek za družino bodo vsi dr-žavni nameščenci z dinarsko plačo pre-jelemali po 3 dinarje na dan.

Ban hrvatski bo imel kot osebno dra-ginjsko doklado dnevno po 100 dinarjev, predsedniki ostalih pokrajinskih vlad pa po 80 dinarjev ter dodatek za družino, kakor pristojno ostalim državnim name-ščencem v dotični pokrajini.

Ta nova naredba je stopila v veljavo dne 1. oktobra 1920. Nove doklade po tej naredbi se bodo izplačevale, čim bo ta naredba priobčena oblastem, nakar — upamo — ne bomo dolgo čakali.

**All ste že naročili „Narodno Prosveto“, glasilo Udruženja Jugoslovanskog Učiteljstva v Beogradu?**

**SPECTATOR:**  
**Dve, tri o šolskih razmerah v Prekmurju.**

... na Slovenskem ni nič slabšega in zoprnejšega, kakor če piše učiteljstvu sod-bo frak in talar."  
(„Jugoslavija“ 1920, št. 207.)

Zadnji čas se mnogo piše o učiteljstvu v novoosvojenem Prekmurju, in

to vse v klerikalnih listih od Kleklovih „Novin“ preko mariborske „Straže“ do „Slovenca“. Clovek, ki to bere, si mora misliti: Kaki so ti učitelji, kakšne te šolske razmere!

Da saj naš stan o tem kaj več zve, zato naj bodo te vrstice!

Pred vsem bodi povedano, da o kaki narodni zavednosti, izvzemši nekaj čast-nih izjem v Prekmurju niti govoriti ne moremo. Preveč so zaverovani v svo-jo „Ogrsko“, da bi se mogli čutiti z nami enega rodu in ene misli. Govoriš z intel-igentom, govoriš s kmetom o našem je-ziku in izvedel boš brez obotavljanja: „Mi nismo Slovenci kot vi, ampak le vo-grski Slovenci ali Vendi.“ Zato ni čudo, ako se vzdigne učitelj-madžaron na učiteljski konferenci, ter izjavi: „mi smo ob-ljubili poučevati slovenski, nismo pa ob-ljubili tudi misliti in čutili po slovensko.“ Zato ni čuda, da duhovščina s Kleklom vred zahteva, naj se mladina poučuje v dialektu „prekmurščine“ in naj se ji dajo šolske knjige pisane v tem jeziku. Zato ni čuda, da niso ti zadovoljni z učitelj-stvom iz Slovenije, ki je narodno zaved-no, ter kličejo iz vseh kotov argumente proti njemu, četudi neosnovane in kri-vične, in zahtevajo prejšnje domače, re-cite: **madžaronsko**, učiteljstvo v službo nazaj.

Toliko na splošno; preidimo k po-drobnostim!

V Prekmurju so bile pred zasedbo te-le šole: meščanska v Murski Soboti in Dolnji Lendavi in tri vrste ljudskih šol: državne, občinske in verske ali cerkvene šole. — Ko smo mi osvojili Prekmurje, je naša vlada najprej ustanovila gimna-zijo s I. razredom v Murski Soboti. Na-stanili so jo v poslopju meščanske šole, in nevarnost je, da jo gimnazija z odpir-anjem nadaljnjih razredov izpodrine, ker se zlasti od neke gimnazije prav blizu sto-ječe osebe pridno, a trajno agitira proti njej. Ali gotovo je, da je ne bo mogoče zatreti, ker je ljudstvo bolj zanjo, kakor pa za gimnazijo, ki je kakor nekaj novega zanj.

Meščanska šola v Murski Soboti je štirirazredna in mešana. Dasi se je pri-čelo kasno s poukom, in to v pismini slo-venščini, je bil končen uspeh le nad vse

pričakovanje, kar priča o dobrem vod-stvu in pridnosti učnih moči. — Poleg nje je bila otvorjena druga meščanska šola, lanske leto s I. razredom v Doljni Len-davi.

Skoro v vsakem večjem kraju ali vasi pa so posejane razne ljudske šole, katere pa so bile radi cincanja domačega učiteljstva in radi nedostatka drugih učiteljskih moči odprte šele kasno v letošnjem letu, nekatere že proti koncu, nekatere, in teh je še mnogo, so pa še danes zaprte, ker ravno učiteljev primanj-kuje.

Zdaj pa pridejo župnik Klekl, župnik Sakovič in še kdo drugi, ter stavijo bu-dalaste zahteve, naj se še to učiteljstvo izmakne iz Prekmurja, češ, da je — ne-krščansko. Pozivajo se pri tem, da ljud-stvo tako hoče, in prete s štrajkom v šoli! Torej to učiteljstvo, ki je poslušno božji zapovedi ravno iz ljubezni do tega do-slej od vseh strani zatiranega naroda za-nustilo svoja lepa in udobna mesta dru-god, ter prišlo v negotovost sem, to učiteljstvo naj bi bilo — nekrščansko! Seve, ker jim pri ustanavljanju raznih stran-karskih društev in pri podjarmljanju že itak do mozga izžetega ljudstva ne gre na roko in jim ne pomaga. Ne zaganjajte se torej v učiteljstvo, katero izvršuje svojo težavno in tu še dvakrat težavno službo!

Ze itak se kaže baš tu v Prekmurju pomanjkanje učiteljstva; saj se še oni, ki so prosili za kako službo tukaj gotovo iz drugih blažjih ozirov, kakor pa je plača i. dr., branijo zdaj iti na odkazana jim mesta. Ako bi se pa imelo vedno le tako postopati z njimi, kakor se v tem času, potem pa ostane Prekmurje bojkotirano s strani učiteljstva. In to bi ravno prav prišlo nekaterim prekmurjskim vodilnim krogom. Tako bi imeli vsaj prostora za bivše domače učiteljstvo, za katerega se povsod poganjajo. Kaj to, če ne znajo slovenščine, ali je nočejo znati; saj znajo — prekmurščino, in ta — zadostuje; kaj to, da so madžaroni in nočejo misliti in čutili slovenski, saj so ponižni hlapi, vdnjani tej gospodi, kakor so bili za časa oerske vlade. In — to zadostuje. No, potem pa še pišejo in govore, da de-lajo za državno misel! — Da, za mad-

## LISTEK.

### BOŽO RAČIČ: Po Žumberku.

Pod vtisom krasnega vereča, ki so nam ga priridili naši ljubljanski tovariši na svojem povratku iz Beograda v Metliki, sem nastopil svojo pot v Žumberak. Vedno in vedno mi je bil pred očmi mali Metličanček ki ga je spravila tov. Sadar-jeva s svojo umetniško prednašano pes-mico „Jezdec — strah“ v tako zadrego, da se je ves preplašen začel stiskati k svo-ji mami, boječ se, da ga ne bi hudj bav-bav. Tako osvoboditi otroško dušo zamore le umetnica in to o Sodarjevi lahko rečemo. Pevski zbor pa je prabil pod spretno Ju-vančevo faktirko nar. pesmi pravi triumf. Pesmi, ki jih je pel naš zbor, smo čuli že dostikrat ali tako prednašanih še ne in zato ni čuda, da so zlezle gostoljubnim Metličanom prav do srca. Za nas podožel-ske grešnike bi bile take počitniške pri-re-ditve res pravi užitek. Razširite zbor in podžite med svet! Žumberak je vrlo zani-miva pokrajina, ki pa je še zelo neznana in politično še zelo zamotana.

Vleče se od Suhora po vrhu Gorian-cev do Čateža ob Savi. Žumberak ima svoje ime po starem gradu Žumberku (Sichelburg). Kogar zanima podrobnosti, naj vzame specialko v roke! Pokrajina obsega 11 župnij, med katerimi so tri ri-mokatoliške (Žumberak, Kalje, Oštro), ostale (Sv. Nedella, Kašta, Drava, Sošice, Mrzlopolje, Pečno, Stojdraga in Grabar) so uništatske. Do Marije Terezije so bili Žumberčani pravoslavne vere. Šol ima Žumberak 8. Za časa kralja Ferdinanda I. (1533.) so se naselili sem Srbi, ki so jih na-zivali Uskoke. Kranjski stanovci pa niso skrbeli za nje in v največji bedi so se po-tikali okoli 3 leta predno so se stalno na-selili. O Žumberku je izšla zanimiva knji-ga izpod peresa prof. dr. Niko Zupaniča Še pred vojno v Beogradu.

Prvotno so bili Žumberčani samo vo-jaki, ki so jih uporabljali v bran proti tur-skim napadom. Kasneje so odbirali nadar-ene dečke za vojaške šole; iz katerih so prihajali kot častniki v armado. Tudi Pe-tar Preradović je Žumberčan.

Gospodarstvo je splošno pasivno, ker je premalo polja. Pač se ponašalo Gorjanci s krasnimi šumami, ki se pa ne eksploatiralo kakor bi bilo treba. Zato ti-ti tudi tod vse v Ameriko. Domače obrt-

ne poznajo razen ženskih ročnih del. Žal, da se ne naide podjetnega cloveka, ki bi organiziral vezilje. Tako krasne stvari nai-dejo hitro kupca. Žene so zelo spretne ve-zilje. Iz večine uporabljajo samo eno ve-zno tehniko (tkaničanje) ki zahteva zelo dobrih oči in spretno roko. V komponira-nju ornamentov so zelo spretne in imajo tudi precej obširno terminologijo kar je zelo zanimivo in zelo redko. Tudi „meto-dično“ urejeno imajo ornamente. Devoiči-ce, ki se uče vezanja, začno najprej z „vó-dico“ — to je poševnemu križu podoben črtasti ornament, dalje imajo „ókató vo-díco“, „trióko vodíco“, „múlice“, „ognjílca“, „sáblijice“, „retka pera“, „zúbljena pera“, „rešetáre“, „brzoveze“, „šávák“, „obraže-ni“ in „bílicíki vez“ ter „sklapané gran-čice“. Vse našete ornamente nahajamo v raznih grupacijah po dva skupaj na eni prsni strani srca, ki je vezena le z rdečo in modro nitlo v sredi med obema orna-mentoma pa je nekakš meja, ki jo delajo „rebríca“. To je meandru podoben orna-ment in je vedno enak. Grupirajo na pr. tako: na desno in levo prsnih robov pri-dejo „oemíilca“, za njimi „rebríca“, za te-mi pa „sáblijice“. Prsni del ima torej na-vadno 6 ali bolj rečeno 3 pare raznih or-namentov ki se ponavljajo od ovratnika

do pasa. Vsi ornamenti so geometrični ra-zen onih, ki jih vezejo rimokatolikine. Te za-temajo snov tudi iz rastlinstva, kakor sem to opazil v Kalju, Tudi barve ne upo-rabljajo rdečo-modre, ampak rdeče-črno. Na nekem otiraču sem zasledil tudi orna-ment, ki je dobro posnet po križu starih „tolariév-križevcev“.

Noša Žumberčank unijatk je kaj pre-prosta vendar snažna. Žene in devotke oblačijo dolgo srajco, ki sega do pet (ko-šulja cijelača). Na prsni je vezana. Opasu-jejo se z rdečim suknenim pasom, ki se končuje v moder belokrižast trak in se ovije preko pasa okoli života. Devotke nosijo na glavi „kápice“. To so dalmatin-skim čepicam podobna pokrivala, ki so s srebrrom bogato vezena. Omožene žene pa nosijo kot vidni znak zakonskega do-stojanstva „premetačo“. To je kakih 60 do 70 cm dolge in kakih 25—30 cm širok pra-vokoten platnen robec, okrašen na obeh ožkih roboh s klekljanimi čipkami. Na-vadno je tudi skroban in listan, da lepše leži. Položi se tako na glavo, da padata oba ozka roba na ramah, pri ušesih se prične z okrašenimi iglami za lase. Kita je zvita in ne gleda izpod „premetače“. Če je Žumberčanka tudi že zavrgla belo nošo, vendar pa nosi kot viden znak žum-

Zarsko, a ne jugoslovansko! — K temu bi radi stavili nekak predlog: Veliko se govori o takozvanih „Slomškarjih“. To so ljudje za naše Prekmurce in njih voditelje Kai ko bi vse te zbrali in jih kompaktno preselili v Prekmurje; menda bi jih bilo dovolj, da zasedejo vsa šolska mesta. Na ta način bi prišlo v Prekmurje „strogo krščansko“ učitelstvo, ostala domovina pa bi se jih namah rešila. — Pomislite malo na to, gospodje-voditelji!

Našim prijateljem v Prekmurju gre na roko posebno neka institucija, ki se zove: **šolski svet**. Ustanovljen je bil prvi čas naše zasedbe kot nekak informativen organ v šolskih zadevah. Vanj so bili po kratkem civ. komisarju pozvani poleg nadzornika še oba gerenta občin Murska Sobota in Dolnja Lendava, tije prejšnji Prekmurci-učitelji, trije evangeljski in štiri katoliški župniki. In ta svet se zdaj obstoji kot tak, dasj je Prekmurje že stalno naše in so šolske razmere v dobrem teku. Po popustljivosti prejšnjega komisarja pa se je ta prej informativen organ prelevil v nekako avtonomnega, postavodajalnega. In pri tem so ostali v njem vsi prejšnji prisledniki, iz vrst nanovo došlega učiteljstva pa se ni pritegnilo vanj nikogar. In tako pride, da stavlja šolski svet na šolsko oblast take zahteve, kakor smo jih par že zgoraj omenili (pouk v prekmurščini, odstranjenje izvenprekmurškega „nekrščanskega“ učiteljstva itd.). Tako pride, da se protivi odlokom višje šolske oblasti in grozi s pasivno rezistenco oz. šolskim štrajkom, ako bi višji šolski svet ne hotel upoštevati njegovih brezmiselnih zahtev. Razume se, da morata civilni komisar in nadzornik vse to mirno gledati, ker, četudi se ne strinjata z ukrepi šolskega sveta in preglasujejo ostali člani. — Naše mnenje je opravičena zahteva celokupnega učiteljstva z malo izjemami v Prekmurju, naj se šolski svet, kot tak kratkoma razpusti ter izvoli oziroma postavi pravilni **okrajni šolski svet**, v katerem ne bodo sedeli oni, ki nimajo pravice soditi učiteljev kot učitelje, ampak le kot ljudi in v katerem bodo smeli tudi učitelji sami o svoji usodi odločevati.

Druga slična institucija v Prekmurju so takozvani **šolski stolci**, no naše bi to bili nekaki krajni šolski sveti. Ti so ostali še iz časa madžarske vlade. Ti vladajo verskim ljudskim šolam, protestantskim in katoliškim. Predsedujejo jim župniki oziroma pastori.

Najlepše zgradbe so državne šole, občinske in verske šole pa so dobro dotirane za dotične učitelje; nekatere imajo tudi obširna posestva. Ko so prišli naši učitelji na take šole, mislili so, da dobe prijazno posvetilo, ali varali so se. Bila so že oddana v zakup raznim strankam. Naša vlada je vsprejela te šole, kakor so bile, tudi kot verske. Ona sicer plačuje učiteljstvo, a zapovedujejo mu šolski stolci. Tako se je nekje zgodilo, da je župnik (Sakovič) od voditelja šole zahteval, da mu mora vse akte, ki pridejo nanj oziroma ki jih sam odpošlje, njemu v pregledu izročiti. — „Ljudje božji! Ali smo kje v Afriki?! Dolžnost države je, da te šole podržavi, a upirajo se temu šolski stolci. Učitelji na teh šolah so nam ozi. njih predsednikom duhovščini, podrejeni. Zato pa morajo opravljati službo organista oz. kantorja, skoro bi se zarezali, mežnarja. — Ali niso baš take razmere, kakor so bile pri nas pred polstoletjem? Kako poniževalno za učitelja!

beračkih žen še »premetačo«. V Metliki jih vidiš ob semanih dnevih. Mesto prednasnikov nosijo »pregače« z dolgimi volnenimi resami. Barva jim je zeleno-rdeča. dočim so boianske in marindolske pregače črno-bele in rdeče in obšite z vezinami in zlatimi bortami.

Noša katoliških žen pa je skoro ravno taka kakor belokranjska, samo da so »kozice« (narumni del) bogateje vezene kot belokranjske. Zakonske žene nosijo pod robcem takoimenovani »faniak«. To je podkvi podobna pletena slamnata kita, ki je s platnom obšita. Priveže se z močivozom okoli zvite kite.

Vse skupaj je podobno mačvanski »kondži«, ki sem to omenil pri opisu mačvanske noše v Srbiji.

»Fanjak« dobij nevesta za ženinovem domu kjer li snamejo venec in jo s faničkom »posnašilo«. Slični običaji nahajamo po vsem slovanskem inu kar je tudi dokument nar. edinstva. Belokranjska je dobila kot znak žene v Adlešičih »falbo«, na Vinici »glavni robec«, na Vrhu »uglo«, na Preloki »zaglavac« na bližnjem Hrvatskem »poculice« ali »rubce«, v Mačvi »kondžo« itd.

Za raziskavante naseljevanja so tudi zelo važni lišni priimki (belokranjsko: »prišvarki«). Zanimivo je, da nahajamo v

In ker mora tak učitelj biti vedno pripravljeno, da opravlja z župnikom še razne druge posle kot organist oz. kantor n. pr. pogrebe, pogrebne maše, posebne društvene slovesnosti itd, tudi med tednom ob vsaki uri, potem si lahko mislimo, kako poučevanje je v šoli, in torej, kako škodljivo za vsak šolski napredek.

Pa šolski stolci so istotako oblastni v svojih zahtevah, kakor šolski svet. O tem vas prepriča lahko vsaka številka Kleklovih novin. Kompetentna oblast bi morala tem naravnost povedati, da so le administrativna oz. svetovalna oblast in da se njihove »zahteve« le kot nasveti upoštevajo, če ne nasprotujejo naravnost šolskim zahtevam. Kot vzgled, kam lahko privedejo take zahteve, naj služi: V 1 uro od Murske Sobote oddaljeni vasi Pucinci je evangeljska konfesionalna šola. Na njej poučuje trd Madžar, ki niti prekmurščine ni zmožen. A ker je obnem kantor v tamošnji župni cerkvi, ga šolska oblast ni smela predstaviti na kako madžarsko našo šolo. In tako poučuje še naprej slovenske otroke na zdaj slovenski šoli v čisti — madžarščini! — Tableau! —

Opravičeno se torej tudi tu zahteva, naj se istotako temeljito reorganizirajo ti — šolski stolci! —

Veliko bi še imeli poročati o gnolobi na šolskem polju v Prekmurju. A radi prostora naj se omejimo le še na letošnji kurz prekmurških domačinov-učiteljev. Poslani so bili v St. Vid za mesec dni, da se priuče pisni slovensčini. Koliko se jih je odzvalo, nam ni znano; gotovo pa ne vsi, ako pomislimo na **notranje prepričanje nekaternikov**. Dobro je bilo to od naše šolske oblasti; da pa bo kaj pomagalo, dvomimo. **Ko se povrnejo na svoja stara mesta, pa bo zopet pela v šoli prekmurščina, v medsebojnem občevanju pa madžarščina. Je že tako: umivaš zavorca kolikor hočeš, ostane le črn.** — Zakaj se ni upošteval edino pameten predlog: brez ozira na levo in desno, le v dobrobit slovenske stvari, naj bi se vse tiste učitelje poslalo saj za eno leto službovat na slovenske šole, četudi kam v bližino? —

Seve, nekateri višji gospodje so bolj za lastne in strankarske ozire, brezbrizni so za tako oddaljeno Prekmurje, katero prepuščajo samemu sebi tudi na — šolskem polju. Kam plovemo v Prekmurju?

## Učni načrt

za gospodinjstvo - nadaljevalne tečaje na ljudskih šolah.

(Sestavil kmet, svetnik V. Rohrmann.)

Učna doba traja 5 mesecev, od 15. oktobra do 15. marca. Število ur na teden: 6 v vsakem letniku, skupaj 120 ur.

### Razdelitev pouka.

Štev.	Učni predmet	Število ur na teden za letnik	
		I.	II.
1.	Verouk	1	1
2.	Gospodinjstvo spise	1	1
3.	Gospodinjstvo računstvo	1	1
4.	Kmetijsko gospodinjstvo	2	2
5.	Ročna dela	1	1
	Skupaj	6	6

Žumberku ravno take, kakor v Adlešičih, Boiancih Fučkovcih in Marindolu. Te so Gržani, Perizi, Jurišini Kordiči, Stipanovići itd.

Leb imenski zaklad nam je ohranjen tudi v živalskih imenih na vsem inu. V Beli Krafini in Žumberku kličelo ovce: Lika, Bela, Drdučka, Maca, Jagoda, Mrka Grašica, Pikuša, Roga, Ribica, Tičica, Čiba, Sova, Očica, Ničica, Buza, Kudra, Ruša, Tita, Senava, Krave: Srnava, Rušica, Lisava, Čadava, Rumava, Milava, Perava, Jelenka, Perka, Svilka, Laska, Trakica, Škopci (ovni): Bašo, Mulan, Beli, Macan, Zorčo, Kudran, Grašan, Krpan, Voli: Rumen, Jelen, Lise, Srne, Peran, Dvoran, Ritan, Svilan, Bels, Čade, Rogec, Milan, Vidran, Trakec, Kokoši: šarka, zorka, žutka, očača, Psi: Vidra, Lisko, Murček, Vučko, Šari, Capo, Pozor, Čuval.

Pri zbiranju naših imen sem doživel epizodico, ki je vredna spomina. Iz kmetiške hiše se mi zapodi mala rjava pasja mrcina pod novo. Strašansko je bevskaško sčene in oriklalo gospodarja na obraz Vprašam ga: »Kako se zove Vaše sčene?« »Kakti nimški cesar, ki je nosil ovake brkve!« se odreže mož in pokaže z obema kazalcema od ustnic navzgor proti očem. In res ko sem zaklical deminutivum »Velikega nemškega«, je pomigala pasja zver s svojim repom.

## UČNA TVARINA.

### 1. Verouk.

Spolnjevanje dolžnosti proti Bogu, svojemu bližnjemu in samemu sebi.

### 2. Gospodinjstvo spise.

Vaše v sestavljanju spisov za gospodinj. Kupčijska pisma. Naročilna pisma za gospodinjne potrebščine, za vrtna semena in drugo blago. Pisma z računi za prodane pridelke, mleko, zelenjavo. Objave in inserati. Poizvedovalna pisma. Prejemni list. Izročilni list. Pobotnica.

### II. letnik.

Vloge na oblastva. Dolžno pismo. Pogodbe. Navodilo, kako je oddajati pisma, brzojavke, denar in blago po pošti. Poraba poštnih položnic. Železnične pošiljkatve. Praktični izgledi.

### 2. Gospodinjstvo računstvo.

### I. letnik.

Gospodinjki računi. Tržne cene. Prodajni in nakupni računi za pridelke, za živila, za perilo in obleko. Računi o potrebnih množini in o nakupu semen in umetnih gnojil.

### II. letnik.

Prodajni računi za mleko in mlečne izdelke. Računi o mlečnosti krav in o pridelkih mleka in mlečnih izdelkov. Računi o izkupičku za prodana jajca in perutnino. Obrestni in odstotni računi. Poselski računi.

### 3. Kmetijsko gospodinjstvo.

### I. letnik.

Poklic gospodinjne na kmetih. Lastnosti dobre gospodinjne.

**Hišno gospodinjstvo na kmetih. Nauk o živilih.** Sestavine in redilna vrednost živil. Različna jedila in glavna navodila za pripravljane. Uporaba jedilnih ostankov. Ravnanje z domačini. Skrb za zdravo stanovanje. Vsakdanje pospravljanje. Glavno pospravljanje. Kuhinja. Pomivnanje posode. Snaženje kuhinje. Jedilna shramba in klet. Varstvo pred mrčesi in drugimi škodljivci v hiši. Zračenje, kurjava in svečava.

**Vrtarstvo.** Važnost hišnega vrta. Naprava vrta. Kako je povečati rodovitnost zemlje. Rigolanje. Gnojenje vrta. Zalivanje. Pravilno kolobarjenje. Pridelovanje najbolj važnih vrtnih rastlin. Ojitev cvetlic.

### II. letnik.

**Hišno gospodinjstvo na kmetih.** Obleka, Ravnanje s perilom. Pranje in likanje perila. Snaženje obleke in obuvale. Uporaba stare obleke. Nakupovanje obleke, perila in obuvale. Vrednost in trpežnost blaga. Redno spravljanje in vzdrževanje perila in obleke. Hišni red. Kako je ravnati s posli. Gospodinjstvo računstvo.

**Mlekarstvo.** Mlečnost krav in kako jo izboljšujemo. Sestava in lastnosti mleka. Mlečne napake. Pravilno ravnanje z mlekom in smetano. Izdelovanje surovega masla.

**Perutninarstvo.** Kako je povzdigniti dohodek kurjere. Vrednost raznih kurjih plemen. Lega in oprava kurnice. Red in snaga v kurnici. Lastnosti dobrih jajčaric. Jajca za valenje. Kako je ravnati s kokljo in piščeti. Važnost pravilnega krmljenja in paše. Najnevarnejše kurje bolezni.

### 4. Ročna dela.

### I. in II. letnik.

Ročno šivanje. Krpanje perila in obleke. Podpletanje in mašenje nogavic. Šivanje preprostega životnega perila na rokah.

„Narodna Prosveta“ je informativen stanovski in šolski list in prinaša tudi vesti o gibanju učiteljstva izven Jugoslavije.

## Vrv okoli vratu!

Namen vsakega razsodišča je poravnati osebne spore in prepire, stanovska nesporazumjenja doma. Vsa sporna vprašanja, ki se tičejo dostikrat nekolegijalnih odnošajev med učitelstvom, naj razsoja učiteljsko razsodišče. Njegov ni nobenega zakona, kateri bi prisilil nasprotni si stranki priznati ravnostno sodno oblast stanovskemu razsodišču; stranki eni ali drugi je vedno odprta pot na javno sodišče. Pravila o razsodišču morajo vsled tega stremiti za tem, da uživajo njih zaupanje vsi v neprijateljskih, stanovsko različnih mnenjih ali osebnih prepirih se nahajajoči člani našega stanu.

Take objektivne garancije ne nudi razsodišče, kakršnega je izdelal pooblaščen odbor ter ga enostavno aktiviral za okrajna učiteljska društva, katera so ve-

činoma pravila razsodišča sprejela ter že volila predsednika in odbornike.

Že prej sem omenil, da je naloga razsodišča poravnati spore med učitelstvom. Ali uživa predsednik razsodišča svoje zaupanje? Smem li verovati v njegovo objektivnost, zlasti če je izvoljen mož močnega nezaupanja? Razsodišče, ki ga je objavil „Učiteljski Tovariš“ z dne 10. junija 1920, št. 23 doseže nasproten učinek. Obe nasprotujoči si stranki nista zadovoljni (ali samo ena) n. pr. z odborom, ki tvori razsodišče; obe bojeta tedaj obravnavati zadevo, ako je žaljenje časti, ali kaj enakega, pred javnim forumom. Tukaj se pokaže posledica omenjenega razsodišča ravno nasprotna namenu, ki so ga imeli sestavljalci pravil razsodišča.

Ustanovitev razsodišča je naznaniti višji šolski oblasti! Zdi se, da naj pride za skrpučalo „javne kvalifikacije“ na pomoč proti že dovolj zatiranemu učitelstvu v stanovskih in osebnih zadevah še šolska oblast.

V naše stanovske zadeve naj se vtička še vlada in naj postane na predlog nas samih vladni inkvizitor, opravljajoč posle nekdanjega c. kr. dež. šol. sveta? S takim razsodiščem mora napraviti učitelstvo liter konec. Ne oziraje se na to, da ga ni sprejela delegacija, niti se niso o njem izjavila okrajna učiteljska društva. bi razsodišče pod kontrolo vlade in na priporočilo odbora v razsodišču spravilo učitelje ob državljansko svobodo: saj se moram ukloniti šol. oblasti, ako priznam razsodišče. Kakor hitro se uprem ali oponiram na društvenih zborovanjih predlogom in nasvetom, ki mojemu prepričanju ne ugajajo, pridem v konflikt s šolsko oblastjo, ki je vsled pravil v aktroranem razsodišču upravičena vplivati s svojo uradno močjo na izid razsodbe. V „Učiteljskem Tovarišu“ priobčeno razsodišče tvori permanenten odbor. Kaj takega ima samo še rimski klerus. Smešno! Pooblaščen odbor, ki je napravil pravila, naj si jih ogleda drugod. Takega razsodišča, kot bi ga imelo učitelstvo, ne najdete nikjer; je nesmišeln in povod, da bode iskala prizadeta stranka vsled gotovih dejanj zadoščenja zopet pred javnim t. j. pravno priznanim odgovornim sodiščem; s tem bi razsodišče zgubilo namen. Marsikateri učitelj bode dobro premišlil, preden bode vstopil v našo organizacijo, kjer bode na milost in nemilost izročen neodgovornim tov. v odboru. Ne razumem, kako je mogoče napraviti kruto razsodišče, ki je nestvor; prekosil je vlado samo. Razsodišču zaupam, ako imenuje vsaka stranka za vsak slučaj posebej svoje zastopnike, ki se potem zedinijo na predsednika. Razsodišče služi svojemu namenu, ako se skljuje ad hoc; zato bi bilo želeli, da okrajna učiteljska društva o tem razmišljajo. Taka razsodišča imajo vsa društva, kjer se res lahko marsikaj uredi doma česar ne izve javnost, še manj pa šolska oblast, ki le prerada seže v učiteljski dvoboj.

Zatorej: Vrv raz vratu! A.

## Pristopajte k Jugoslovanski Matici!

Naj bo prijetno ali ne, naša zgodovinska naloga je in ostane: osvoboditi Primorja. Kakor gotova je ta naloga, tako gotovo pa vodi samo ena pot do njene realizacije, to je pot, ki gre preko Jugoslovanske Maticе.

Kadar bomo vsi za stvar Primorja organizirani, kadar bomo vsi brez izjeme člani „Jugoslovanske Maticе“, tedaj bomo na pragu velikih dni, tedaj se prične osvoboditev Primorja.

Jasna in nepobitna resnica, ki jo mora uvideti sleherni. Z veseljem konstatiramo, da ta resnica tudi vedno bolj pridobiva pristašev in da slede rodoljubi vseh stanov našemu klicu in da sami prihajajo v pisarno Jugoslovanske Maticе in se javljajo kot njeni člani. Vsa čast njih zavednosti.

Naravnost v posnemanje pa mora biti žena finančnega stražnika, ki je prijavila ne samo sebe, temveč tudi vse svoje nedoletne otroke kot člane Jugoslovanske Maticе in dasi gotovo ne obdarjena z zemeljskimi dobrotami, za vse plačala članarino. Tako se je zopet enkrat pokazalo, da najplemenitejše srce biva navadno v najpriprostejših kočah. Nam pa je rodoljuben čin priproste žene dokaz, da temelji naše delo globoko v srcih naroda in da je radi tega osvoboditev Primorja sigurna.

Vprašamo pa, koliko časa mislite odlašati še Vi, ki imate gotovo največji interes na blagostanju naroda! Vprašamo, kako dolgo Vas mora osramotiti s svojim rodoljubjem priprosta žena!

Z vsjo resnostjo kličemo Vam: Vstopajte v Jugoslovansko Matico, bodite nje agilni in poštvovalni člani, da ne bomo